

SÁMEDIGGI

Innspill til statsbudsjettet 2028

Sametingsráðets forslag til innstilling

Saksnummer xx/xxx

Sisdoallu / Innholdsfortegnelse

Innledning og sammendrag	3
1 Innledning	3
2 Finansiering av Sametinget	4
3 Innspill til budsjett 2028	4
Del 1 - Nye satsingsforslag	6
1 Ytre etat – forprosjekt og etablering (2 mill. kr)	6
2 Samisk språkombud (10 mill. kr)	8
3 Kultur (550 mill. kr)	11
Del 2 - Eksisterende satsinger med økt budsjettbehov	15
1 Samisk kulturløft (50 mill. kr)	15
2 Samiskspråklig pedagogisk materiell (5,54 mill. kr)	16
3 Samisk investeringsfond (7 mill. kr)	17
4 Styrke tospråklighetstilskudd til kommuner og fylkeskommuner (35 mill. kroner)	17
5 Styrke Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger (20 mill. kroner)	18
6 Styrket kapasitet Sametinget (5 mill. kroner)	18
Del 3 - Satsingsbehov i det samiske samfunnet	20

Innledning og sammendrag

1 Innledning

Samene som urfolk har rett til selvbestemmelse. Samenes eget folkevalgte organ i Norge, Sametinget, er et sentralt redskap for å utøve denne selvbestemmelsesretten. Sametinget arbeider for anerkjennelse av samenes grunnleggende rettigheter som grunnlag for å ivareta og styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Forventningene og ansvaret til Sametinget er økende på flere områder, noe som er positivt. I tråd med samisk selvbestemmelse ønsker Sametinget å ta et enda større ansvar for utviklingen av saker som angår det samiske folket. En krevende verdenssituasjon, økt geopolitisk uro og press på naturressurser stiller også større krav til Sametingets arbeid. Men økningen i ansvar og forventninger har i liten grad blitt fulgt av økning i ressurser. Det er krevende for Sametinget å møte behovene i det samiske samfunnet og å bidra på en god måte i nasjonale prosesser, uten gode, forutsigbare rammebetingelser.

Sametingets budsjettsituasjon er også en rettslig problemstilling. Folkeretten slår fast at urfolks rett til selvbestemmelse også omfatter økonomisk selvstyre. Likevel er samenes økonomiske selvstyre avgrenset. Sametinget er i dag det eneste folkevalgte organ i Norge uten eget inntektssystem. I dag har ikke Sametinget medbestemmelse på størrelse og fordeling av midlene som tildeles til samiske formål over statsbudsjettet.

I 2015 ble Norge kritisert av FNs komite for bekjempelse av etnisk diskriminering (CERD) for den økonomiske forskjellsbehandlingen av den norske og den samiske befolkningen. 1. juni 2023 la Sannhets- og forsoningskommisjonen sin rapport fram for Stortinget. Rapporten viser at det er behov for betydelig innsats for å gjøre bot på fornorskning og urett. Stortinget har behandlet rapporten og anmodet regjeringen om handling på flere områder. Likevel har de påfølgende statsbudsjettene vært uten bevilgninger som følger opp dette.

Sametinget har behov for en betydelig økning i bevilgningene for å kunne dekke etterslep, reparerende tiltak etter fornorskningen og kapasitetsøkning i det samiske samfunnet. Sametingets prinsipielle utgangspunkt er at økningen må komme uten øremerknings fra Stortinget, slik at Sametinget kan utføre sin oppgave som folkevalgt organ for det samiske folket og gjøre budsjettprioriteringer etter egenbehovsanalyse.

Våren 2026 mottok Sametinget rapporten Kvalitativ gjennomgang og analyse av finansieringen av et utvalg samiske kulturinstitusjoner 2019–2023. Kartleggingen viser at samiske kulturinstitusjoner står overfor alvorlige strukturelle utfordringer knyttet til uforutsigbar økonomi og et presset driftsgrunnlag, udekkede merkostnader ved samisk språkarbeid som kjerneoppgave, samt manglende finansieringsmodeller for allsamisk og grenseoverskridende virksomhet. Rapporten anbefaler blant annet en styrking av grunnfinansieringen, anerkjennelse av språkarbeid som kjerneoppgave, etablering av egne finansieringsmodeller for pan-samisk samarbeid, samt en helhetlig strategi for det samiske kulturinstitusjonsfeltet.

I det følgende presenterer Sametinget forslag til nye satsinger, eksisterende satsinger med økt budsjettbehov og satsingsbehov i det samiske samfunnet. Disse satsingsforslagene kan ikke regnes som fullstendig dekkende for behovene i det samiske samfunnet. Sametinget, med dagens kapasitet, har ikke ressurser til å gjøre en fullstendig analyse av de økonomiske behovene i Sápmi, men baserer dette innspillet på innspilte behov, vedtak på Sametinget og sametingsrådets tiltredelseserklæring, Mánočalbmi-erklæringen. Sametingets utgangspunkt vil fremdeles være at det er Sametinget som på vegne av det samiske folket i Norge gjør de endelige prioriteringene innenfor budsjettammen. Sametinget mener at totalen av satsingsforslag utgjør en beskjeden sum. Staten brukte i sin tid betydelig med statlige midler til å fornorske den samiske befolkningen, og økningen som Sametinget her ber om er moderat. Tiltakene skal bidra til å rette opp noe av de skjevhetene skapt av fornorskningen, og møte de samfunnsmessige utfordringene det samiske samfunnet møter i dag.

2 Finansiering av Sametinget

Den nåværende budsjettordningen hvor Sametingets budsjettposter er samlet på en post under Kommunal- og distriktsdepartementet var en milepæl da den kom i 2018/2019. Tidligere hadde tilskudd til Sametinget vært fordelt over flere departementers budsjetter, noe som var lite oversiktlig og ga Sametinget liten budsjettmessig frihet. Derfor arbeidet Sametinget for at de årlige bevilgningene skulle samles på en budsjettpost. Samtidig ble det enighet med Regjeringen om en årlig stortingsmelding om samisk språk, kultur og samfunnsliv, som skulle gi grunnlag for å styrke Sametinget på områdene som blir behandlet.

Dessverre er Sametingets erfaring at den nåværende budsjettordningen har vist seg å være lite egnet til å møte behovene i det samiske samfunnet og at de årlige meldingene i liten grad bidrar til satsinger slik intensjonen var.

Selv om det har vært en nominell vekst i Sametingets budsjett over år, så har budsjettet ikke fulgt økningen i forventninger og oppgaver til Sametinget og det reflekterer heller ikke de faktiske behovene i det samiske samfunnet. Sett i sammenheng med veksten i statsbudsjettet for øvrig viser at andelen som settes av til samiske formål ikke har hatt noen vekst de siste tjue årene. De siste fire årene har Sametinget fått økninger på bakgrunn av regjeringens budsjettforlik med støttepartier. Økningene har kommet som frie midler slik Sametinget har etterlyst, og er slikt sett en positiv utvikling. Men det bør ikke være slik at Sametinget er avhengig av økninger på bakgrunn av forlik i Stortinget. Dette gir liten forutsigbarhet, og viser at det er flere utfordringer med dagens finansieringsmodell.

Videre viser tall fra den årlige publikasjonen *Bevilgninger til samiske formål i statsbudsjettet* at andelen midler som er bevilget til Sametinget har gått ned i sammenligning med andelen bevilgninger til samiske formål som staten selv forvalter. Denne utviklingen utfordrer Sametingets økonomiske autoritet, og er derfor problematisk.

Med bakgrunn i disse utfordringene har Sametinget nå i flere år initiert dialog med regjering og Storting om budsjettordningen, og bedt om at alternative budsjettordninger utredes. Da disse initiativer ikke har blitt møtt av staten, så har Sametinget bestilt en slik utredning på egenhånd. Utredningen ble avlevert Sametinget høsten 2025.¹ Den gir en grundig redegjørelse av blant annet utfordringene med dagens budsjettordning og statens folkerettslige forpliktelser på området, og meisler deretter ut mulige modeller for alternativ finansiering av Sametinget.

3 Innspill til budsjett 2028

Sametingets plenum behandler årlig sak om Sametingets innspill til statsbudsjettet. Det har vært en utfordring at dokumentet forsøker å oppfylle flere formål på en gang. Dette ene dokumentet danner i første omgang grunnlaget for Sametingets innspill til regjeringen i deres budsjettarbeid, og bør derfor møte kravene til utredningsinstruksen og Finansdepartementets rundskriv om samfunnsøkonomiske analyser og etter mal for budsjettsatsinger. I andre omgang danner det grunnlaget for Sametingets arbeid opp mot Stortinget i deres behandling av regjeringens budsjettforslag. Videre er det slik at dokumentet både skal kommunisere Sametingets budsjettbehov og budsjettbehov i det samiske samfunnet. Erfaringen fra tidligere år er at det er utfordrende å møte alle hensyn og krav som kommer med de ulike formålene dokumentet har.

Med bakgrunn i dette har årets dokument, innspill til statsbudsjettet 2028, endret form fra innspillene Sametinget har levert tidligere år.

Innspillet er nå delt inn i 3 deler:

- Del 1 Nye satsingsforslag
- Del 2 Eksisterende satsing med økt budsjettbehov
- Del 3 Satsingsbehov i det samiske samfunnet

I del 1 finnes Sametingets forslag til nye satsinger som er utredet i tråd med utredningsinstruksen og Finansdepartementets rundskriv om samfunnsøkonomiske analyser og mal for budsjettsatsninger. Denne delen skal møte Finansdepartementets krav til budsjettforslag.

¹ Fjellheim og Borge (2025), *Alternativ finansiering av Sametinget*. Tilgjengelig fra: https://sametinget.no/api/presentation/v2/nye-innsyn/filer/v-81ee5a0f_7f88_4735_a192_0e801c284fc4-1408195_1_AId-2021204246!s2WZz4?pid=1

I del 2 fremheves Sametingets eksisterende satsinger som har økte budsjettbehov. Forslagene her tar utgangspunkt i dagens budsjettgrunnlag, og beskriver hvorfor eksisterende bevilgning ikke er tilstrekkelig for å opprettholde eller videreføre satsingen på ønsket nivå. Satsningene i denne delen er allerede utredet, og er derfor ikke fullstendig utredet slik som forslagene i del 1.

I del 3 utøver Sametinget sin rolle som talerør ovenfor norske myndigheter, og gir en overordnet beskrivelse av budsjettbehov i det samiske samfunnet. I denne delen finnes bredere tema enn Sametingets egne politiske satsinger.

Satsingene viser tiltak Sametinget mener er nødvendige å gjennomføre for en fireårig periode på ulike fagområder. Her ligger også satsinger knyttet opp mot institusjoner og organisasjoner som får direkte (øremerkede) tilskudd fra Sametinget.

Dagens budsjettordning medfører at Sametinget får sin bevilgning over Statsbudsjettet som en ramme under Kommunal- og distriktsdepartementet. For å ha reell råderett over egne midler, er Sametinget av den oppfatning at realvekst må gis på rammen, og at Sametinget selv skal prioritere innenfor satsinger på bakgrunn av tilgjengelige rammer.

Samlet oversikt over innspill til statsbudsjettet 2028

Oversikt over satsninger, totalt (i 1000 kroner):

	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
Sametingets innspill for statsbudsjettet 2028	684 540	197 660	205 570	159 380
SUM	684 540	197 660	205 570	159 380

Sametingets samlede satsninger er beregnet å være på 684, 54 millioner kroner i 2028.

Nærmere bakgrunn for hvordan dette behovet er beskrevet i dokumentet.

Satsingsforslag innenfor ulike områder

Følgende prinsipper er lagt til grunn for satsingsforslagene:

- Sametingets meldinger og vedtak.
- Regjeringens egne satsinger der Sametinget har en naturlig rolle.
- Etterslep på grunn av en årelang nedprioritering fra regjeringen av Sametingets økonomiske utvikling.
- Nye saker basert på innmeldte behov fra det samiske samfunn.

Sametinget har et ansvar for mange sektorer, og derfor er det urimelig å forlange at Sametinget skal sette opp en prioritert liste på satsingsforslagene. Sametinget forventer at budsjettet for 2028 økes i tråd med Sametingets satsinger.

De totale satsingene er fordelt slik:

	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
Del 1 - Nye satsingsforslag	562 000	72 050	77 100	82 100
Del 2 - Eksisterende satsinger med økt budsjettbehov	122 540	125 610	128 470	77 280
SUM	684 540	197 660	205 570	159 380

I tillegg til disse satsingene, viser Sametinget i del 3 til satsingsbehov i det samiske samfunnet.

Del 1 - Nye satsingsforslag

I denne delen Sametingets forslag til nye satsinger. Disse forslagene skal møte Finansdepartementets krav til budsjettforslag, i tråd med utredningsinstruksen og Finansdepartementets rundskriv om samfunnsøkonomisk analyse og mal for budsjettsatsninger.

1 Ytre etat – forprosjekt og etablering (2 mill. kr)

Navn på satsningen	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
Ytre etat – forprosjekt og etablering	2 000	6 000	8 000	10 000
SUM	2 000	6 000	8 000	10 000

Problembeskrivelse

Sametinget har vokst betydelig i både ansvar, oppgaver og forventninger fra samfunnet, men har ikke i stor nok grad klart å utvikle seg i takt med ansvaret og oppgavene som forvaltes. Skillet mellom Sametingets rolle som politisk organ på den ene siden og forvaltningsorgan på den andre siden er ofte uklart. Noen av forvaltningsoppgavene Sametinget har i dag er rene språkfaglige oppgaver regulert ved lov, slik som samisk stedsnavntjeneste og forvaltningsoppgaver knyttet til læremiddelutvikling og læreplanarbeid.

Ettersom Sametinget har vokst betydelig i både ansvar, oppgaver og forventninger fra samfunnet, har også behovet for organisatorisk utvikling økt. Flere politiske vedtak, utredninger og strategiske prosesser har fremhevet behov for etablering av en ytre etat. Allerede i 2010 foreslo Per Selle, i utredning om Sametingets organisatoriske utfordringer, en modell med sentraladministrasjon og ytre etat som et mulig grep for å skape et klarere skille mellom politikkkutforming og forvaltningsutøvelse. Tilsvarende anbefalinger ble fremmet i NOU 2016:18 Hjertespråket. Utvalget anbefalte at det avklares hvilke oppgaver Sametinget skal forvalte, og at det etableres et tydeligere organisatorisk skille mellom utøvende forvaltningsoppgaver og språkpolitiske utviklingsoppgaver.

Sametinget har fulgt opp disse anbefalingene i politiske vedtak. I plenumssaken Sannhet og forsoning – Pilar 2: Språk og opplæring (SP 08/24) vedtok Sametinget, som en del av oppfølgingen av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, at det er nødvendig å styrke Sametingets rolle og myndighet. Dette kan gjøres gjennom å etablere en ytre etat eller et direktorat som kan styrke arbeidet innen språk og opplæringssektoren og bidra til økt samarbeid i fellessamisk språk- og utdanningsarbeidet. I Sametingsrådets tiltredelseserklæring, Mánočalbmi-erklæringen, pekes det på behovet for å vurdere direktoratsmodeller som kan bidra til en sterkere og mer spesialisert fagforvaltning, blant annet innen kulturminne- og stedsnavnforvaltning.

Det manglende skillet mellom Sametinget som forvaltningsorgan og Sametinget som politisk organ kommer av at Sametinget er et forholdsvis ungt organ som stadig er i utvikling. Over tid har både valgmanntall, budsjett, administrasjon, fagområder, ansvar og myndighet økt betraktelig. Gradvis er flere administrative oppgaver og forvaltningsansvar overført fra statlige departement til Sametinget. Dette gjelder eksempelvis forvaltningen av språkmidler og forvaltning av kulturminner. Lovfestingen av konsultasjonsretten i sameloven har også skapt en stor økning i saker som Sametinget håndterer. Denne utviklingen er gledelig, men den skaper et behov for å se nærmere på forholdet mellom Sametinget som politisk organ og forvaltningsorgan.

Stortinget, som er det mest nærliggende organet å sammenligne med, er Norges øverste politiske organ og fungerer som nasjonalforsamling. Stortinget kontrollerer den utøvende makten (regjeringen) og ser til at politiske vedtak følges opp. Sametinget fungerer som både samenes folkevalgte organ (gjennom sametingets plenum) og som utøvende makt (gjennom Sametingsrådet). I tillegg håndterer Sametinget forvaltningsoppgaver som svarer til de oppgavene som i staten er organisert i direktorater. Alle disse oppgavene er i dag innlemmet på samme nivå i Sametingets administrasjon.

Dagens organisering skaper et uklart skille mellom politiske vedtak og den nøytrale saksbehandlingen som forventes av et forvaltningsorgan. Dette kan både føre til politisering av forvaltningen og svekket tilliten til forvaltningen og vedtakene de fatter. At ansatte som utfører rene forvaltningsoppgaver er organisert på samme nivå som dem som driver politikkkutvikling, kan videre gjøre at forvaltningsoppgaver av mer praktisk art nedprioriteres, slik som kartlegginger, veiledningsoppgaver, kampanjer og arrangement.

Mulige tiltak

Tiltak som er relevante er;

- a. Øke antall ansatte i Sametingets administrasjon.
- b. Opprette en egen avdeling for tilskuddsforvaltning og tildelingsoppgaver.
- c. Tildele utvalgte forvaltningsoppgaver til ulike eksterne eksisterende institusjoner.
- d. Opprette et faglig forvaltningsorgan/ytre etat som etter Giellagáldu-modellen
- e. Beholde dagens ordning (nullalternativet)

Prinsipielle spørsmål

Det å skille forvaltningsutøvelse fra politikkutvikling reiser flere prinsipielle spørsmål. Sentrale dilemmaer er interessekonflikter ved at politiske organer fatter vedtak i enkeltsaker de selv har bevilget midler til, samt kapasitet til å ivareta særskilte fagmiljøer uavhengig av skiftende politisk flertall.

En situasjon hvor Sametingsrådet fungerer både som premissgiver, bevilgende myndighet, klageinstans og forvalter av tilskudd reiser spørsmål om habilitet og uklare roller. Å skille politikk og forvaltning er også essensielt for å sikre kunstneriske, kulturelle og faglige institusjoner en viss uavhengighet fra dagsaktuell partipolitikk.

På den annen side kan utflytting av forvaltningsoppgaver til andre institusjoner eller en egen etat svekke den folkevalgte kontrollen over den samiske samfunnsutviklingen, og slik reise spørsmål om demokratisk legitimitet.

Tiltakene reiser også spørsmål om effektivitet, kapasitet og kompetanse. Det gjelder spørsmål om hvorvidt Sametingets administrasjon er best tjent med å være et stort forvaltningsorgan med en samlet kompetanse på alle felt, men med noe uklare roller og uklart skille mellom politikk og forvaltning, eller om administrasjonen er bedre tjent med at arbeidet rendyrkes til å drive utvikling, forvaltning og oppfølging av Sametingsrådets politikk med bestillingsmyndighet til en ytre etat.

Vurdering av de ulike tiltakene

- a. Øke antall ansatte i sametingets administrasjon: Tiltaket vil bidra til økt kapasitet til å utføre forvaltningsoppgavene og politikkutviklingen. Dette vil likevel ikke løse problemet med lite tydelig skille mellom politikk og forvaltning.
- b. Opprette en egen avdeling for tilskuddsforvaltning og tildelingsoppgaver: Tiltaket vil i noe grad samle forvaltningsoppgaver og kan bidra til økt kapasitet, men vil ikke nødvendigvis bidra til et tydeligere skille mellom forvaltningsoppgaver og politikkutvikling.
- c. Tildele utvalgte forvaltningsoppgaver til ulike eksterne eksisterende institusjoner: Tiltaket vil gjøre at forvaltningsoppgaver flyttes ut av Sametinget, og vil på den måten bidra til at Sametingets politiske rolle rendyrkes. Det vil imidlertid være utfordrende å fragmentere de ulike forvaltningsoppgavene over flere institusjoner, og det kan gi liten mindre kontroll over oppgavene. En ytterligere utfordring er at mange av institusjonene som kan være aktuelle mottakere av slike oppgaver, er etablert og finansiert av statlige myndigheter for å ivareta statlige formål. Det kan derfor oppstå uklarheter knyttet til styring, prioriteringer og ansvar dersom institusjonene samtidig skal forholde seg til både staten og Sametinget som oppdragsgivere.
- d. Opprette et faglig forvaltningsorgan/ytre etat som etter Giellagáldu-modellen: Sámi Giellagáldu er et fagorgan for samiske språksaker, som administrativt er knyttet til Sametinget. Å opprette et faglig forvaltningsorgan/ytre etat etter lignende modell vil gi et tydelig skille mellom politikk og forvaltning, samtidig som forvaltningen er knyttet til Sametinget. Dette tiltaket vil ikke nødvendigvis øke administrasjonens kapasitet, men kan gi bedre rolleavklaring og styrke tillit til forvaltningen. Gjennom Giellagáldu har Sametinget også erfaring med denne modellen fra før, noe som er positivt.
- e. Beholde dagens ordning (nullalternativet): Tiltaket vil ikke løse dagens utfordringer, og vil heller kunne skape slitasje på administrasjonen og over tid skape misnøye i det samiske samfunnet.

Anbefalt tiltak

Det anbefales å opprette et eget forvaltningsorgan/ytre etat etter Giellagáldu-modellen. Den ytre etaten vil være skilt ut fra Sametingets administrasjon, og slik skape et tydelig skille mellom politikk og forvaltning og tydeligere roller.

Forutsetninger for vellykket gjennomføring

En forutsetning for vellykket gjennomføring er forprosjektering og klarlegging av rammene til etaten.

Prosjektet må ha tilstrekkelig kapasitet innenfor områdene juss, økonomi, organisasjonsutvikling, språkforvaltning og utdanningsforvaltning. Kartlegging av alle berørte forvaltningsoppgaver, ansatte, systemer og prosesser må være grundig og oppdatert. Juridiske rammer, lovmessige forpliktelser og sektoransvar må være godt utredet.

For å sikre en tydelig avgrensning mellom politikk og forvaltning må rollen til den nye etaten defineres klart, slik at oppgaver, beslutningsmyndighet og faglig ansvar ikke blir overlappende eller uklare. Det er samtidig avgjørende at styringsdialogen mellom Sametinget og etaten etableres tidlig, med tydelige mandat og rapporteringslinjer som sikrer forutsigbarhet og god samhandling.

Rekruttering og overføring av personell må planlegges og gjennomføres systematisk, med aktiv involvering av tillitsvalgte og ansatte. Innspill fra berørte parter må brukes målrettet i utviklingen av etatens mandat og funksjon. God intern og ekstern kommunikasjon er avgjørende, og prosjektet må ha en klar strategi som sikrer forståelse hos ansatte, politikere, samarbeidspartnere og offentligheten.

Det må sikres tilstrekkelig finansiering både for prosjektfasen og for etableringen av selve ytre etat.

2 Samisk språkombud (10 mill. kr)

Navn på satsningen	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
Samisk språkombud	10 000	15 000	17 000	19 000
SUM	10 000	15 000	17 000	19 000

Opprettelse av et samisk språkombud som skal jobbe for, og sikre, at alle samers språk- og opplæringsrettigheter blir oppfylt.

Problembeskrivelse

Det er mange ulike aktører som på forskjellige måter har et ansvar for å sørge for at barn får oppfylt sine rettigheter til opplæring i samisk språk og kultur samt at alle får oppfylt sine rettigheter til bruk av samisk språk i offentligheten. Dette gjelder retten til opplæring i og på samisk blir fulgt, at samiske pasienter og brukere får benytte samisk språk i kontakt med helsevesenet, at en part eller tiltalt i en sak får benytte samisk som rettsspråk, og at et vitne eller en siktet får avgi sin forklaring på samisk. Den samiske befolkningen mangler både tilstrekkelig informasjon om sine rettigheter, og muligheter til veiledning og rådgiving i arbeid med å få oppfylt sine rettigheter og i klageprosesser.

Utfordringen er at de instansene som har ansvar for å gi informasjon om rettigheter og sørge for at disse blir fulgt opp av offentlig virksomhet ikke klarer å ivareta de samiske brukernes rettigheter som veiledere og klageorgan, ofte på bakgrunn av lite kunnskap om samers rettigheter. I dag finnes ingen overordnet instans som aktivt arbeider for å bistå enkeltpersoner når de ikke får sine rettigheter knyttet til samisk språk oppfylt. Det finnes heller ingen organer eller institusjoner som aktivt driver bevisstgjøring, informasjonsarbeid og påvirkning til god praksis i forhold til språk- og opplæringsrettigheter.

For mange blir Sametinget den instansen som de tenker kan hjelpe dem fordi Sametinget arbeider for å fremme samers rettigheter. Av den grunn opplever Sametinget at både enkeltpersoner, institusjoner og aktører tar kontakt med Sametinget for å finne informasjon om språk og opplæringsrettigheter, klagemuligheter, veiledning i spørsmål knyttet til språk og opplæringsrettigheter, klage på brudd av språk og opplæringsrettigheter og også veiledning om hvordan gå frem for å få samisk språktilbud og opplæring i samisk i barnehage og skole. Fordi Sametinget ikke innehar rollen som et ombud eller en klageinstans, har Sametinget hverken ressurser eller myndighet til å følge opp henvendelsene. Likevel bistår Sametinget både administrativt og på politisk nivå i slike saker ved å gi veiledning, og løfter problemstillingen overfor kommunal, fylkeskommunalt og statlig nivå.

Statsforvalteren er gitt tilsynsmyndighet når det gjelder språk- og opplæringsrettigheter, men denne tilsynsoppgaven begrenses ofte til om skoleeier gir opplæringstilbud, og ikke kvaliteten og organiseringen av opplæringstilbudet.

Foreldre og elever må ofte selv ta ansvar for å finne fram i et komplisert regelverk og følge opp saker overfor kommunen eller andre myndigheter. De blir gjerne møtt med en fragmentert, uoversiktlig og ofte en uvitende forvaltning som i stedet for å hjelpe, skaper mer frustrasjon. Sametinget er kjent med at både Statsforvaltere og kommuner blir kontaktet om mangel på samiskspråklige tilbud, særlig innen opplæring, men også innenfor andre sektorer. Det viser at det er et stort udekket behov for informasjon og veiledning.

Samisk språkombud er et av forslagene i NOU2016: 18 Hjertespråket, og Sametinget har fulgt opp dette forslaget i Strategiplan for samiske språk – Giellalokten. Samisk språkombud har også vært løftet som sak under konsultasjoner med regjeringen i forbindelse med revideringen av samelovens kapittel 3 (språkreglene). Samisk språkombud er også en av satsningene i sametingsrådets tiltredelseserklæring Mánočalbmi, hvor det fremkommer at det aktivt skal jobbes for opprettelse av et samisk språkombud som sikrer at alle samer faktisk får oppfylt sine språkrettigheter i skole, barnehage og andre tjenester.

Sannhets- og forsoningskommisjonene slår fast at språktapet var en omfattende konsekvens av fornorskningen. Konsekvensene av språktapet er enda til stede i dag, og det vil være avgjørende å få på plass tiltak som både kan vitalisere og revitalisere språkene. Kommisjonen peker også på implementeringsgapet - avviket mellom samers rettigheter og hvordan disse rettighetene faktisk blir ivaretatt - som en stor utfordring. Manglende gjennomføring av lover, lovfestede rettigheter og politiske vedtak og tiltak, svekker tilliten til myndighetene. For å oppnå forsoning vil et viktig tiltak være å tette implementeringsgapet, ved å opprette en instans som innehar rollen å peke på brudd av rettigheter, samt bidra til forebygging av nye brudd. Opprettelse av et samisk språkombud vil være et viktig tiltak i en reparasjonsprosess, noe som vil trygge de som har blitt utsatt for fornorskningspolitikken, og at deres rettigheter blir ivaretatt.

Sametingets plenum har i sak 008/24 Sannhet og forsoning – Pilar 2: Språk og opplæring vedtatt at man ønsker å arbeide videre med å opprette et samisk språkombud. Videre har Sametingets plenum i sak 035/25 behandlet sak om samisk språkombud og vedtatt ombudets samfunnsoppdrag, samt at det skal jobbes videre med språkombudets mandat.

Mulige tiltak

- a) Opprette en egen avdeling i Sametinget og øke antall ansatte i Sametingets administrasjon for å ivareta informasjons- og veiledningsoppgaver
- b) Opprette et samisk språkombud under et annet, allerede eksisterende ombud slik som Ligestillings- og diskrimineringsombudet
- c) Opprette et eget samisk språkombud i en ytre organisering etter Giellagáldu-modellen
- d) Beholde dagens ordning (nullalternativet).

Prinsipielle spørsmål

Det å opprette et samisk språkombud reiser flere prinsipielle spørsmål. For at et samisk språkombud skal ha tillit i samfunnet og er det viktig at språkombudet er en faglig uavhengig instans. På den annen side kan det argumenteres for at Sametingets folkevalgte organ skal kunne utøve myndighet over et slikt ombud gjennom for eksempel å regulere ombudets virksomhet og fastsette dets budsjetter.

Et annet prinsipielt spørsmål er forholdet mellom språkombudet og eksisterende kontrollorganer. Det vil være viktig at det i en opprettelse av et samisk språkombud avgrenser ombudets rolle mot eksisterende institusjoner slik som språkrådet, statsforvalterne og sivilombudet. Videre er sanksjonsmuligheter viktig å vurdere i en slik opprettelse. Bør et samisk språkombud ha sanksjonsmuligheter og hvordan skal eventuelt en slik myndighet gjennomføres i praksis?

Finansiering og forankring er også relevant. Dersom samisk språkombud skal påse at samiske språk og opplæringsrettigheter fastsatt av Stortinget (sameloven og opplæringsloven) håndheves, er det et prinsipielt spørsmål om ombudet skal finansieres over statsbudsjettet eller sametingsbudsjettet, og om det bør lovfestes i sameloven.

Det vil også være viktig at ombudet balanserer oppfølging av de ulike samiske språkene.

Vurdering av tiltakene

- a) Opprette en egen avdeling i Sametinget og øke antall ansatte i Sametingets administrasjon for å ivareta informasjons- og veiledningsoppgaver: Tiltaket vil kunne øke kapasitet til å drive informasjons- og veiledningsarbeid, men vil ikke ha myndighet til å kunne drive en utstrakt ombudsrolle for å påse at offentlige organer, inkludert Sametinget, etterlever gjeldene lovverk. Tiltaket vil ikke løse utfordringen med nødvendig avstand og uavhengighet til Sametinget.
- b) Opprette et samisk språkombud under et eksisterende ombud slik som LDO: Tiltaket vil løse utfordringen med for nær tilknytning til Sametingets administrative og politiske beslutningsprosesser, men kan skape svekket legitimitet i det samiske samfunnet. Tiltaket vil gi økt kapasitet for informasjon og veiledning omkring språk- og opplæringsrettigheter, og vil ha autoritet til å kunne kritisere andre organer ved brudd på språk- og opplæringsrettigheter.
- c) Opprette et eget samisk språkombud i en ytre organisering etter Giellagáldu-modellen: Tiltaket vil gi ombudet reell uavhengighet ved at det er en viss avstand til Sametinget. Tiltaket vil gjøre at ombudet står fritt til å kunne kritisere

offentlige organer ved brudd på språk- og opplæringsrettigheter. Tiltaket vil bidra til økt kapasitet til å drive informasjons- og veiledningsarbeid.

d) Beholde dagens ordning (nullalternativet): Dagens utfordringer vil trolig øke i omfang og det vil forekomme stadige brudd på den samiske befolkningens språk- og opplæringsrettigheter.

Anbefalt tiltak

Det anbefales å opprette et samisk språkombud utenfor Sametinget etter modell fra opprettelsen av Sámi Giellagáldu. Dette for å skape tilstrekkelig avstand mellom Sametinget som politisk organ og forvaltningsorgan og et samisk språkombud, samtidig som ombudet vil ha en viss kontakt til Sametinget gjennom at plenum gir språkombudet årlig oppdrag. Et ombud oppnevnt av Sametingets plenum vil kunne ha tilstrekkelig legitimitet i samfunnet på samme tid som de vil stå forholdsvis fritt til å se på offentlige organers forvaltning av språk- og opplæringsrettigheter.

Det forventes at et samisk språkombud skal jobbe og sikre samiske språk- og opplæringsrettigheter. Ombudet vil også sikre at myndigheter og offentlige institusjoner følger sine plikter i henhold til lovverket. På denne måten vil den samiske befolkningen få oppfylt sine individuelle rettigheter til bruk og opplæring i samiske språk, samt at den samiske befolkningen vet hvem de skal henvende seg til hvis de ikke får sine språk- og opplæringsrettigheter oppfylt.

Forutsetning for vellykket gjennomføring

Dersom Sametinget oppretter et samisk språkombud, er forutsetningene for en vellykket gjennomføring knyttet til ombudets uavhengighet, juridiske virkemidler, forankring i hele det samiske samfunnet og tilstrekkelige ressurser. For at ombudet skal ha tillit i befolkningen må det fungere uavhengig av Sametingets administrative og politiske beslutningsprosesser. Ombudet må ha en fri rolle til å kunne kritisere offentlige instanser som ikke etterlever språk- og opplæringsrettigheter. Det er også en forutsetning at ombudet innehar spisskompetanse på samisk språk og kultur, og inngående kjennskap til de ulike samiske språkene og samtidig ha tilstrekkelig kapasitet innenfor områdene juss, økonomi, organisasjonsutvikling, språkforvaltning og utdanningsforvaltning. For å lykkes er det også nødvendig at det bevilges tilstrekkelige økonomiske og administrative ressurser slik at ombudet kan drive veiledning og oppfølging i det samiske samfunnet.

3 Kultur (550 mill. kr)

3.1 Oversiktstabell kultur (1000 kroner)

Prioritet	Navn på satsingen	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
1	Nytt museum Karasjok	400 000			
2	Savio museet	100 000			
3	Allsamisk kulturfond	50 000	51 050	52 100	53 100
	SUM	550 000	51 050	52 100	53 100

3.2 Omtale av de enkelte satsingsforslagene

3.2.1 Nytt museum Karasjok (400 mill. kroner)

Navn på tiltak	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
Nytt museumsbygg Karasjok	400 000			
SUM	400 000			

Problembeskrivelse

Det samiske museet i Karasjok, Riddoduottarmuseet (RDM), har behov for nye lokaler. Det er viktig for å ta vare på og formidle den samiske kulturhistoriske arven. Per i dag finnes det ikke et eget museum som ivaretar og formidler den store samiske kunstsamlingen. Et nytt museumsbygg vil bidra til å ivareta og formidle den samiske kulturhistoriske arven og den samiske kunstsamlingen.

Målet er at det samiske museet i Karasjok skal bli i stand til å formidle den samiske kulturarven og den samiske kunstsamlingen gjennom et nytt museumsbygg. Sametinget vil at et nytt museumsbygg realiseres i tilknytning til RDM i Karasjok som både rommer den kulturhistoriske samlingen og samisk kunstmuseum. På den måte kan samisk kulturarv, samisk kulturhistorie og samisk kunst forvaltes og formidles på en god måte for framtida.

Vurdering av tiltak

Bygging av nytt museum etter prosjektplaner fra Statsbygg som er gjennomgått av Kultur- og likestillingsdepartementet og Sametinget.

Dette tiltaket reiser ingen prinsipielle spørsmål. Samiske museer skal fortsatt forvaltes av Sametinget.

De positive virkningene vil være at museet for nye lokaler og at den kulturhistoriske samlingen vil forvaltes forsvarlig og utvikles. Det samme med den kunstsamlingen. Sammen vil museet kunne formidle historien på en mye bedre måte.

Gjennom realiseringen av et nytt museumsbygg vil RDM kunne formidle samisk kunst- og kulturhistorie gjennom aktiviteter og utstillinger som er relevante for ulike målgrupper, kunst og gjenstander i samlingen vil kunne forvaltes på en god måte for fremtiden. I tillegg vil museet kunne legge til rette for forskningsaktivitet og kunnskapsutvikling med utgangspunkt i samlingene og museumsfaget, i et samisk perspektiv

Anbefalt tiltak

Det anbefales en startbevilgning fra Stortinget etter mal fra husleiefinansieringsordningen mellom Stortinget og Sametinget. Det er anslått en kostnad på kr. 400 millioner.

Forutsetninger for vellykket gjennomføring

Statsbygg har lang, solid og bred erfaring med planlegging, prosjektering, bygging og drift av statlige bygg, også museum. Gitt at Statsbygg tildeles midler til å slutføre forprosjektet på en god måte, vil det være et godt og solid

grunnlag for å gjennomføre selve byggingen. Sametinget har lang erfaring med forvaltningsansvaret for de samiske museene og direkte tilskudd til disse, inkludert økte driftsutgifter.

Den viktigste forutsetningen for en vellykket gjennomføring er derfor bevilging fra Stortinget til byggingen og at den skjer innenfor den tidsrammen som Statsbygg har skissert.

3.2.2 Utbygging Saviomuseet (100 mill. kr)

Navn på tiltak	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
Utbygging Saviomuseet	100 000			
SUM	100 000			

Problembeskrivelse

John Andreas Savio er en helt sentral samisk kunstner. Det svært viktig å ta vare på og formidle den sentrale kunst og kulturarven etter Savio. Saviomuseet har for små lokaler og lokaler som er lite egnet til museets formål. Statsbygg har i 2023 ferdigstilt en utredning om arealbehovet for Saviomuseet. I utredningen sier Statsbygg oppsummert dette om lokalene; «I dag er Saviomuseas hovedutfordring en sterk knapphet på egnede arealer som understøtter virksomhetens formål. Arealenes størrelse, som setter sterke begrensninger på samlingsarbeid, og ugunstige klimatiske forhold fører til at flere av kunstverkene og gjenstandene er i dårlig forfatning og vil få en stadig forringelse dersom forholdene ikke bedres. Formidlingen av helheten i John Savios verker og historie er svært begrenset, da det kun er plass til en liten permanent utstilling. I tillegg hemmer museumslokalene museets muligheter til å utvikle sitt publikum da de ikke har egne publikumsarealer.»

Saviomuseet er en del av Tana og Varanger museumssiida og er i dag lokalisert til Grenselandsmuseet i Kirkenes. Dagens lokaler tilfredsstiller ikke krav til forsvarlig oppbevaring eller nødvendig formidling og forvaltning av samlingen. Slik forholdene er i dag forfaller samlingen. Det er derfor behov for å vurdere nye lokaler for museet.

Den beste måten å ivareta og formidle Savios kunst vil være å etablere et eget museumsbygg. Tollboden i Kirkenes er ett alternativ og dette prosjektet handler om å utrede nærmere en mulig ombygging med tilbygg av Tollboden.

Vurdering av tiltak

Statsbygg har gjort en vurdering etter mal for bygningsmessige oppdrag for å avklare mulige bygningsmessige løsninger med tilhørende kostnader for utbygging og tilpasning av Tollboden til nytt Savio museum. Arbeidet følger plenumsvedtaket i sak 042/24 – Konseptvalg for nye lokaler til Savio museet. Sametingets plenum valgte alternativ 3B som innebærer tilpasning av eksisterende bygg med mulig tilbygg.

Tollboden i Kirkenes er det beste alternativet for etablering av et nytt bygg for Saviomuseet.

Det er behov for en ombygging av Tollboden for å kunne tilpasse bygget til å bli et kunstmuseum. Statsbygg har gjort de nødvendige beregninger for ombygging og utbygging og kostnadsberegnet det kvalitetsmessig. Det er derfor et godt grunnlag for å gå videre til selve utbyggingen.

Tiltaket reiser ingen prinsipielle spørsmål av betydning. Sametinget vil fortsatt forvalte de samiske museene, herunder Tana og Varangermuseumssiida som Saviomuseet er en del av. Saviomuseet vil fortsatt være en del av siidaen. Det er ikke aktuelt å overføre den til andre museumsstiftelser.

Etablering av et eget museumsbygg vil gi et bedre utgangspunkt for å kunne ivareta og formidle den sentrale kunst- og kulturarven etter Johan Savio. Dette vil være et viktig bidrag i å ivareta helheten i den samiske kunst- og kulturhistorien, og dette kan ha mange positive ringvirkninger. Saviomuseet kan bli kjent som det fremste samiske kunstmuseet i Norge gjennom sin formidling av John A. Savios kunst og livshistorie, med bakgrunn i den samiske kulturhistorien i kommunen. Museet kan få mulighet til å bruke gjenstander relatert til Savios samtid som en del av utstillingene, og samlingen kan forvaltes og utvikles i tråd med museets målsettinger. Et nytt museumsbygg kan bidra til at det drives museumsfaglig forskningsaktivitet og kunnskapsutvikling, med utgangspunkt i museets samlinger, i et samisk perspektiv som kommer det samiske samfunnet til gode. Museet vil kunne formidle historien om Savio og hans verk til et større publikum.

De berørte er først og fremst det samiske folk som får høre og se og kjenne historien om Savio og alle hans verk.

Anbefalt tiltak

Det anbefales at utbygging iverksettes etter de planene som er gjort og vurdert av Statsbygg. Det er da behov for en oppstartsbevilging. Etter det vil Statsbygg kunne gjøre de nødvendige tiltak for å iverksette oppstart av ombygging og utbygging.

Forutsetninger for vellykket gjennomføring

At det er en aktør med bred kompetanse og lang erfaring med slike prosjekt som vil kunne gjøre denne utredningen innenfor de rammene som avtales med Sametinget. Forutsetningen for en vellykket gjennomføring er at arbeidet følges opp godt fra Sametinget og at det er god dialog mellom Statsbygg, Sametinget, museet og Kultur- og likestillingsdepartementet.

3.2.3 Grenseløst Sapmi – Allsamisk kulturfond (50 mill. kroner)

Navn på tiltak	Budsjett 2028	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2031
Allsamisk kulturfond	50 000	51 050	52 100	53 100
SUM	50 000	51 050	52 100	53 100

Satsingen har et totalbudsjett på 200 millioner over fire år.

Problembeskrivelse

Det samiske kunst- og kulturfeltet og kulturøkonomien virker over landegrensene i Norge, Sverige og Finland. I dag er det stor forskjell mellom de tre landene om hvordan samisk kunst og kultur kan finansieres. Samtidig som kunstfeltet i større og større grad samarbeider over landegrensene er mulighetene for å støtte grenseoverskridende prosjekter mindre.

Virkemidlene som forvaltes av samiske aktører i alle tre land er spredt, lite koordinert og av svært ulik størrelse. Felles for alle disse virkemidlene er at rammene er små og de støtter kun mindre prosjekt. Problemet er dels at det mangler ordninger under samisk forvaltning som kan støtte større prosjekt og da gjerne samarbeidsprosjekt mellom kunstnere over landegrensene og over sjangere. Større samiske kunst- og kulturprosjekt fordrer samarbeid mellom flere kunstnere og over flere sjangere og gjerne over landegrensene, og større prosjekt er nødvendige for å lykkes på nasjonale og internasjonale arena. Et annet problem er at mål, strategier og virkemidler blant de eksisterende virkemiddelaktørene er lite koordinert og lite samstemte som igjen gjør det mindre effektivt og medfører til dels unødvendig dobbeltarbeid.

Sametingets mål er at myndighetene og virkemiddelaktører i større grad tilrettelegger for samiske kunstnere, kulturutøvere og kulturinstitusjoner når det gjelder koordinering og tilpassing av virkemidler, kompetanseoppbygging og med nedbygging av andre hindre for samhandling og samarbeid over grensene. Alle samiske kunstnere og kulturarbeidere bør ha like muligheter til kulturstøtte uavhengig av hvor i Sápmi man bor.

Vurdering av tiltak

Utrede og etablere et kulturfond med et sett med ulike virkemidler for hele Sápmi som kunstnere og kulturarbeidere i alle tre land kan søke på. Et felles kulturfond med ulike virkemidler for å støtte små og store prosjekt i alle tre landene og spesielt større samarbeidsprosjekt. Ved å spesielt prioritere større samarbeidsprosjekt vil det gi flere kunst- og kulturprosjekt som fremmes nasjonalt og internasjonalt.

Det reiser naturlig nok et prinsipielt spørsmål om Stortinget kan bevilge midler til et fond som skal operere på tvers av landegrensene i Sápmi. Sametinget mener dette kan løses gjennom at den delen av fondet som finansieres fra norsk side også prioriterer samiske aktører på norsk side eller at fondet prøver ut samfinansieringsordninger der samiske aktører på norsk side må være hovedsøker. Dette kan imidlertid utvikles gjennom strategiarbeidet og i samarbeid med ulike finansieringsinstitusjoner.

De positive virkningene av dette tiltaket er at samarbeidet innenfor feltet over landegrensene vil utvikle seg og blomstre som igjen vil kunne gi spennende og gode prosjekt både for det samiske samfunn og det nasjonale og internasjonale samfunn. Større samarbeidsprosjekt over landegrensene vil få større muligheter til finansiering, og den veksten vi har sett blant samisk kunst internasjonalt vil utvikles enda mer.

Å legge til rette for samarbeid på tvers av landegrensene vil kunne ha stor betydning for videreutvikling av kunst- og kulturlivet, og samtidig bidra til levende og gode samiske samfunn. Kunst og kultur skaper fellesskap, trivsel og livskvalitet. Ett samisk kulturfond er viktig for å bygge ned grensehindre, samt for å utnytte det store potensialet og dekke opp om etterspørselen av samisk kunst og kultur. Fondet vil videre styrke samisk selvbestemmelse og fremme samarbeid over landegrensene.

Gjennom et samisk kulturfond på tvers av landegrensene vil den samiske kunstnerøkonomien styrkes, og kunstnerne og kulturarbeiderne gis bedre arbeids- og utviklingsmuligheter. Sametinget mener at det samiske grenseoverskridende perspektivet og samarbeidet på kulturfeltet må anerkjennes av nasjonale og nordiske myndigheter og organisasjoner, også når det gjelder finansieringsordninger og felles satsinger. Fondet kan forvaltes av samiske virkemiddelorgan, og vil være en løsning for å støtte opp om og styrke det grenseoverskridende kunst- og kulturfeltet i Sápmi.

Ett fond gir bedre koordinering, effektivisering og bedre oppfølging av søkere, herunder etablere støtteordninger i fondet som også støtter opp om felles prosjekter og andre prosjekter som fremmer samisk kunst og kultur. Eksempelvis er ulike arbeidsstipend og prosjektstøtte/-stipend treffsikre og gode virkemidler for å utvikle det samiske kunstfeltet.

Anbefalt tiltak

Det anbefales at det arbeides fram et prospekt for et slikt fond i samarbeid med samiske aktører på norsk, svensk og finsk side, samt med nasjonale myndigheter. Senere tilføres fondet midler for å kunne finansiere og utvikle samisk kunst og kultur.

Forutsetninger for vellykket gjennomføring

Sametinget har infrastruktur for å kunne forvalte et slikt fond og har et godt samarbeid med de øvrige Sametingene. Samerådet og Samisk kunstnerråd inviteres naturlig nok til å samarbeide om etableringen av slikt fond og til å sette rammene for et slikt fond.

Dette arbeidet fordrer et godt kunnskapsgrunnlag, gode prosesser og gode konsekvensvurderinger. En viktig del av arbeidet vil være strategiarbeid knyttet til prioriteringer, retningslinjer, innretning osv. Og at dette gjøres i et tett samarbeid mellom de samiske aktørene, samt at sentrale myndigheter i de ulike regjeringene involveres og at de ulike landenes kulturråd trekkes inn i arbeidet.

Del 2 - Eksisterende satsinger med økt budsjettbehov

I denne delen fremheves Sametingets eksisterende satsinger som har økte budsjettbehov. Forslagene her tar utgangspunkt i dagens budsjettgrunnlag, og beskriver hvorfor eksisterende bevilgning ikke er tilstrekkelig for å opprettholde eller videreføre satsingen på ønsket nivå. Satsningene i denne delen er allerede utredet, og er derfor ikke fullstendig utredet slik som forslagene i del 1.

1 Samisk kulturløft (50 mill. kr)

Navn på tiltak	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
Samisk kulturløft	50 000	51 050	52 100	
SUM	50 000	51 050	52 100	

Anbefaling

Det anbefales å gjennomføre et samisk kulturløft på 150 millioner kroner over 3 år som en del av oppfølgingen av sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Innenfor denne satsingen anbefales det å både styrke og utvikle eksisterende institusjoner, samt etablere nye institusjoner, spesielt innenfor geografiske og fagområder der det ikke er et godt nok tilbud i dag. Samtidig har satsingen også tiltak rettet mot kunstfeltet og kunstnerne med blant annet et internasjonaliseringsprogram for å utnytte den interessen som finnes i dag for samisk kunst og kultur.

Vurdering

Sannhets- og forsoningskommisjonen foreslår en omfattende og nasjonal satsing på samisk kunst og kultur som en sentral del av forsoningsarbeidet. Sametinget peker i sin behandling av rapporten på at det må bygges en grunnleggende infrastruktur, en kulturell grunnmur og helhetlige finansieringsordninger for samisk kunst og kultur.

Internašunála Sámi Filbmainstituhtta / Internasjonalt Samisk Filminstitut (ISFI) i samarbeid med flere har utarbeidet en analyse/rapport om finansieringen av et utvalg samiske kulturinstitusjoner. Målet med kartleggingsprosjektet har vært å bidra mot en mer helhetlig forståelse av hvordan dagens finansieringssystem fungerer for samiske kulturinstitusjoner. Kartleggingen viser at de samiske kunst- og kulturinstitusjonene utgjør en sentral del av infrastrukturen for utvikling av samisk språk, kunst, kultur og kunnskapsproduksjon. Institusjonene spiller en nøkkelrolle i både kunstnerisk utvikling, språkkrettede tiltak, kulturarvsforvaltning og samfunnsbygging.

Samtidig opererer de innenfor rammevilkår som i liten grad reflekterer kompleksiteten i deres mandat. Sametinget klarer ikke i dag å dekke de årlige behovene. Mange institusjoner mangler økonomiske og menneskelige ressurser og er avhengige av ildsjeler. Samiske kulturinstitusjoner representerer konkrete og etablerte strukturer som allerede arbeider med samisk formidling, språk og kultur. Å styrke dem er derfor en effektiv måte å bøte på flere av fororskningens konsekvenser. Derfor er det behov for å styrke grunnfinansieringen til samiske kulturinstitusjoner og redusere avhengigheten av kortsiktige prosjektmidler.

I områder hvor fororskningen har hatt sterkest innvirkning, finnes det få eller ingen møteplasser eller arenaer for språklige og kulturelle aktiviteter som kan bidra til å bevare og videreføre samisk kultur, eller fungere som viktige sosiale møteplasser for å styrke fellesskapet og identiteten.

Sametinget ønsker gjennom et samisk kulturløft å finansiere større produksjoner, samproduksjoner og internasjonale produksjoner slik at de samiske kulturinstitusjonene, kunstnere og andre kulturorganisasjoner i større grad kan oppfylle sitt potensial.

Det samiske kunst- og kulturfeltet har hatt en god utvikling de senere år. Potensialet og mulighetene for videre utvikling, oppmerksomhet, interesse og samarbeid er stort og ikke fullt utnyttet. Sametinget ønsker gjennom denne satsingen å kunne bidra til at samisk kunst og kultur blir langt mer synlig og profilert på nasjonale og internasjonale arenaer. At kunst og kultur har en fremtredende rolle er viktig i seg selv, men også fordi kunst og kultur kan spille en viktig rolle i å løfte viktige samiske samfunnsspørsmål.

De institusjonelle utfordringene krever en koordinert og målrettet innsats fra både offentlige og private aktører. Det er avgjørende med en helhetlig tilnærming som sikrer at samiske kulturinstitusjoner får den støtten de trenger for å kunne spille en sentral rolle i bevaringen og videreføringen av samisk kultur og kulturminner.

Sametinget har i dag et velfungerende søkerbasert tilskuddsforvaltningssystem som også kan håndtere større rammer og større søknader. Sametinget har også et godt system for oppfølging av kulturinstitusjoner med direkte bevilgninger som enkelt kan utvides til flere institusjoner. Å ta i bruk disse godt etablerte systemene er avgjørende for god gjennomføring.

2 Samiskspråklig pedagogisk materiell (5,54 mill. kr)

Navn på satsningen	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
Tilskudd til samiskspråklig pedagogisk materiell for barnehager og læremidler for grunnopplæring - Søkerbasert	5 540	5 660	5 770	5 880
SUM	5 540	5 660	5 770	5 880

Anbefaling

Sametinget anbefaler en økning på 5,54 mill kroner til satsingen på samiskspråklig pedagogisk materiell og læremidler i statsbudsjettet for året 2028 (økning til samlet ca. 29 mill. kroner). Bevilgningen foreslås prisjustert for påfølgende år, til om lag 29,9 mill. kroner i 2029, 30,8 mill. kroner i 2030 og 31,7 mill. kroner i 2031.

Vurdering

Satsingen har bidratt til produksjon av både pedagogisk materiell til barnehager og læremidler til grunnopplæringen. Tilskuddsordningene er godt etablerte og etterspurte, og utløser betydelig aktivitet i forlag og fagmiljø.

Samtidig er måloppnåelsen begrenset av finansieringen. Produksjonsnivået er ikke tilstrekkelig til å dekke behovet i alle fag, nivå og språk. Det er særlig lav dekning på lule- og sørsamisk, og etterslepet er fortsatt stort. Satsingen er avgjørende for å sikre et helhetlig og likeverdig tilbud fra barnehage til skole. Den bidrar til språkbevaring, styrking av samisk kultur og bedre læringsutbytte.

Økte midler vil gi direkte økt produksjon av materiell, redusere etterslepet og sikre bedre måloppnåelse. Uten styrking vil utviklingen stagnere og eksisterende utfordringer forsterkes.

Behovet er varig og skyldes betydelig høyere etterspørsel enn tilgjengelige midler, stort dokumentert gap mellom søknader (73-116 mill. kr) og innvilgning (~22 mill. kr), behov for læremidler i tråd med fagfornyelsen, økt behov for materiell i hele utdanningsløpet (barnehage-skole) og behov for å opprettholde kvalitet og kapasitet. Det er særlig behov for styrking av materiell på lulesamisk og sørsamisk.

Dette er en utfordring også sentrale myndigheter er kjent med. Nordisk ministerråd behandlet i juni 2026 en sak om den samiske læremiddel- og lærersituasjonen i Norden. De besluttet da å sette av 500 000 DK til en utredning for å se på hvordan man kan øke produksjonen av samiske læremidler. Sametingets syn er at hovedutfordringen er ikke mangel på ordninger eller produksjonskapasitet, men begrensede økonomiske rammer. Det er dokumentert at målene ikke kan nås uten økte bevilgninger.

Økningen skal brukes til økt tilskudd til utvikling av pedagogisk materiell for barnehager, økt tilskudd til utvikling av læremidler i grunnopplæringen, finansiering av flere kvalifiserte prosjekter fra forlag og fagmiljø, utvikling av materiell på lulesamisk og sørsamisk og utvikling av både digitale og trykte ressurser.

Dersom økningen ikke gis, vil produksjonen av samiskspråklig materiell forbli for lav og etterslepet i læremidler øke ytterligere. Ansatte i barnehage og skole må fortsette å utvikle materiell selv. På sikt vil kvaliteten i opplæring og språkbeholdning svekkes og retten til opplæring i og på samisk i praksis bli vanskeligere å oppfylle.

3 Samisk investeringsfond (7 mill. kr)

Navn på satsningen	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
Samisk investeringsfond	7 000	7 000	7 000	7 000
SUM	7 000	7 000	7 000	7 000

Anbefaling

Det er bred enighet om at det er for lite tilgjengelig kapital i samisk næringsliv. Det beskrives også i Mánočalbmi-erklæringen at det må på plass et samisk investeringsfond. Sametinget anbefaler at det i de påfølgende år bevilges kr. 7 millioner hvert år til å bygge opp et investeringsfond.

Vurdering

I statsbudsjett 2026 ble det satt av 7 millioner kroner til formålet. Dette er en viktig anerkjennelse av behovet. Men et investeringsfond er avhengig av forutsigbarhet og volum for å ha reell effekt. Nå må det sikres varig tilførsel av midler til fondet, slik at det kan bli en varig motor for omstilling og vekst. Et større fond vil kunne forvaltes mer effektivt. I tillegg gir det større mulighet til å kunne bidra med mer betydelige summer til de bedriftene som kan vise til både utviklingspotensial og investeringsbehov.

Næringslivets kapitalbehov i samiske områder er stort og det er stor etterspørsel etter både oppstarts- og utviklingskapital. Med økt tilførsel til et investeringsfond vil langt flere bedrifter kunne utvikles og nå større markeder og dermed sikre verdiskaping og sysselsetting i samiske områder basert på samiske tradisjoner og med samisk eierskap.

Økningen vil brukes til å investere i flere bedrifter i hele Sápmi på norsk side. Gjennom mer investeringskapital bidra til mer innovasjon og nyskaping i samisk næringsliv. Det vil også gi rom til å øke bredden av bedrifter som investeringsfondet kan gå inn i og dermed sikre et mer variert og robust samisk næringsliv.

Dersom økningen ikke gis vil det være fare for at samisk næringsliv ikke får den utvikling som det er behov for og at næringslivet taper i kampen om både kompetanse og markedsandeler.

4 Styrke tospråklighetstilskudd til kommuner og fylkeskommuner (35 mill. kroner)

Navn på tiltak	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
Samisk kulturløft	35 000	35 700	36 400	37 200
SUM	35 000	35 700	36 400	37 200

Anbefaling

Det anbefales at tospråklighetstilskuddet til kommuner og fylkeskommuner styrkes, i tråd med omlegging av tilskuddsmodellen for tospråklighet i henhold til de nye bestemmelsene i samelovens kapittel 3. Tilskuddsordningen skal gi kommunene handlingsrom til å møte det samiskspråklige kompetansebehovet i det samiske samfunnet.

Vurdering

Stortinget har vedtatt endringer i sameloven og innført tre nye kommunekategorier for å styrke samiske språk: språkutviklingskommuner, språkvitaliseringskommuner og språkstimuleringskommuner. Disse kategoriene har ulike forpliktelser og rettigheter tilpasset kommunenes språksituasjon og behov. For å støtte dette, har Sametinget innført differensiert tilskuddsmodell. Dette gir behov for større rammer i tilskuddsordningen. I følge NOU2016:18 Hjertespråket ville dette kreve et minimum av 25 millioner kroner årlig (målt i 2018 prisnivå). Justert til 2028 prisnivået vil dette utgjøre omtrent 35 millioner årlig.

Tilskuddsordningen til kommunene i forvaltningsområdet bør gjenspeile bestemmelsene i loven ved å ta hensyn til ulike språksituasjoner i de ulike kommunene og skape gode utviklingsmuligheter for den enkelte kommune. Sametingets mål er at kommuner i forvaltningsområdet for samiske språk har ressurser til å oppfylle sine forpliktelser i henhold til loven, samt ressurser til å utvikle seg. Befolkningen i kommuner i forvaltningsområdet for samiske språk skal sikres en reell mulighet til å få oppfylt sine rettigheter etter bestemmelsene i samelovens kapittel 3. Slik kan kommuner som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk bli attraktive bosettingskommuner for samisktalende familier.

5 Styrke Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger (20 mill. kroner)

Navn på tiltak	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
Styrke Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger	20 000	20 800	21 400	22 000
SUM	20 000	20 800	21 400	22 000

Anbefaling

Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger styrkes med kr 20 millioner kroner for å bedre kunne møte behovene i det samiske samfunnet.

Vurdering

Sametinget har en rekke søkerbaserte tilskuddsordninger innenfor et bredt nedslagsfelt: språk og opplæring, rettigheter til areal og ressurser, næringsliv, reindrift, kultur, litteratur, helse, omsorg og barnevern og regionale og interregionale prosjekter. Sametingets egne tall viser at den samlede finansieringsgraden for søkerbaserte tilskudd i 2025 var om lag **52 %** (124 mill. kr innvilget av 240 mill. kr omsøkt). Dette betyr at mange prosjekter får tilskudd, men ikke i det omfang som er søkt om.

Lav finansieringsgrad kan ha flere årsaker, men det indikerer et vedvarende gap mellom behov og tilgjengelige midler. Det betyr både at mange tiltak ikke lar seg finansiere innenfor dagens rammer og at gode og bærekraftige prosjekter får ikke full dekning, selv om de innvilges. Flere tilskuddsordninger har vedvarende underfinansiering, eksempelvis tilskuddsordninger for språktiltak, utvikling av læremidler, tiltak for næringsliv, primærnæringer, kulturtiltak, rettigheter til areal og ressurser og kulturminnevern.

I tillegg viser Sametingets tallgrunnlag en svak realnedgang (ca 3,8 prosent) i tildelingene til søkerbaserte ordninger fra 2022 til 2025. Dette betyr at selv om de nominelle bevilgningene har økt noe, har prisveksten vært høyere. Den reelle kjøpekraften i de søkerbaserte ordningene har dermed blitt redusert over tid.

Sannhets- og forsoningskommisjonen fremhevet i sin rapport at det er et gap mellom samers lovfesta rettigheter og oppfyllelsen av disse rettighetene i praksis. Sametingets tilskuddsordninger er et virkemiddel for å bidra til bevaring og utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv. Men skal vi lykkes, må ressursene stå i forhold til ambisjonene. Dagens økonomiske rammer gir ikke rom for å realisere Sametingets målsettinger fullt ut.

Dersom finansieringsgraden forblir lav, kan det svekke effekten av tilskuddsordningene. Forvaltningen bør derfor vurdere om rammeøkning eller tydeligere prioritering er nødvendig for å sikre at midlene gir størst mulig samfunns effekt.

6 Styrket kapasitet Sametinget (5 mill. kroner)

Navn på tiltak	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030	Budsjett 2031
Kapasitetsbygging Sametinget	5 000	5 400	5 800	5 200

SUM	5 000	5 400	5 800	5 200
-----	-------	-------	-------	-------

Anbefaling

Sametinget anbefaler at Sametingets kapasitet styrkes med 5 millioner kr, slik at Sametinget settes i stand til å møte økte forventninger og nye samfunnsutfordringer

Vurdering

Forventningene og ansvaret til Sametinget er økende på flere områder, noe som er positivt. I tråd med samisk selvbestemmelse ønsker Sametinget å ta et enda større ansvar for utviklingen av samiske saker i Norge. Samiske interesser aktualiseres i stadig flere sammenhenger. En uforutsigbar verdenssituasjon og økt geopolitisk uro gjør at Sametinget må styrke sitt beredskapsarbeid og være parat til å ta en rolle i Norges totalberedskap. Klimaendringer, naturkrise og økt press på arealer og naturressurser stiller stadig større krav til Sametinget. Sametinget er en relativt liten og ung institusjon. Det er i dag krevende å møte behovene i det samiske samfunnet og å bidra på en god måte i nasjonale prosesser, uten gode, forutsigbare rammebetingelser.

Temaer som digitalisering og kunstig intelligens, forsvars- og sikkerhetspolitikk, nordområder, samferdsel og demokratiutvikling er nye arbeidsområder for Sametinget. Det er nødvendig å øke Sametingets kapasitet for å skaffe kunnskap, analyser og statistikk innenfor disse samfunnsområdene som grunnlag for gode fagpolitiske råd til både Sametingets plenum og politisk ledelse fremover.

Del 3 - Satsingsbehov i det samiske samfunnet

Som samenes folkevalgte organ fungerer Sametinget som et talerør for samiske samfunn i møte med norske myndigheter. Å synliggjøre behov, utfordringer og utviklingsmuligheter i det samiske samfunnet er en viktig del av Sametingets samfunnsansvar. Det finnes også tiltak utenfor Sametingets budsjett som er viktige for å styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv og som bidrar til å oppfylle Sametingets målsetninger. Dette gjelder tiltak på en rekke samfunnsområder, hvor av mange er særlig viktige i lys av funnene og anbefalingene fra Sannhets- og forsoningskommisjonen.

Sannhets- og forsoningskommisjonen som la sin rapport frem for Stortinget i 2023 fremhevet at det er behov for betydelig innsats for å gjøre bot på fornorskning og urett. Stortinget har behandlet rapporten og anmodet regjeringen om handling på flere områder. I statsbudsjettet har norske myndigheter mulighet til å styrke sin innsats for å følge opp rapporten.

Sannhets- og forsoningskommisjonen slo fast at arealinngrep har vært en del av den historiske uretten mot samene. I dag utgjør arealpress og konflikter rundt inngrep en stor utfordring for samiske rettighetshavere. For å ivareta en redelig konfliktløsning og for å sikre naturgrunnet for samisk kultur kreves det økte ressurser for å ivareta de samiske interessene i møte med utbyggingsaktører og offentlige planprosesser. Dette innebærer styrket prosesskapasitet og kompetanse til forhandlinger og konsultasjoner, mer forskning på konsekvenser for reindrift og utmarksbruk, samt økt bevissthet om samiske rettigheter hos utbyggere og myndigheter.

Et gjennomgående tema i kommisjonens rapport at det trengs tiltak for å sikre den samiske befolkningen de samme rettighetene og mulighetene som majoritetsbefolkningen tar for gitt. Dette gjelder også innen justissektoren. Domstolsadministrasjonen, Politidirektoratet, Kriminalomsorgsdirektoratet og Sekretariatet for konfliktrådene har overfor Justis- og beredskapsdepartementet fremmet et felles forslag om etablering av et nasjonalt senter for samisk rettssikkerhet for å utbedre utfordringer knyttet til likeverdige tjenester til samisktalende, særlig når det gjelder tolking, oversettelser, språkkompetanse og kulturforståelse innenfor justissektoren. Senteret er tenkt å organiseres som et samarbeid mellom de aktuelle etatene og bli administrativt lagt til Domstolsadministrasjonen etter en vertsmode. Sametinget gir sin prinsipielle støtte til etablering av et nasjonal senter for samisk rettssikkerhet i justissektoren. Dette vil kunne være et viktig tiltak for å styrke samisk rettssikkerhet og bedre sikre oppfyllelse av statens forpliktelser innenfor justissektoren. Sametinget mener det er viktig at senteret sikres finansiering over statsbudsjettet.

Gjennom SAMINOR-undersøkelsene har Senter for samisk helseforskning bragt frem svært verdifull kunnskap om samisk folkehelse. SAMINOR 3 gir informasjon om hvordan fornorskning og urett påvirker helsen til den samiske befolkningen fortsatt i dag. Dette er kunnskap som er sentral for at norske myndigheter skal kunne iverksette reparerende tiltak. Senteret er også avgjørende for å styrke statistikkgrunnet om den samiske befolkningen, noe som enda er begrenset i Norge. Sametinget er gjort kjent med at Senter for samisk helseforskning har bedt om styrket grunnbevilgning, og Sametinget mener at en styrking av senterets rammer vil være en investering med forventet høy avkastning i forskningsaktivitet og samfunnsnytte.

Innenfor sitt virke støtter Sametinget en rekke tiltak for å bevare og styrke samiske språk, men som Sannhets- og forsoningskommisjonen har vist, er det behov for enda sterkere innsats. Norske myndigheter har et særskilt ansvar for å beskytte og utvikle samiske språk, og for å sikre at retten til opplæring i og på samisk kan realiseres i praksis. Et av tiltakene som kan bidra til dette, er etableringen av en permanent veiledningsordning for samiske barnehager og skoler under Sámi Lohkanguovddáš. Det er i dag en utfordring at samiske barnehager og skoler, til tross for stor vilje til å styrke språkarbeid gjennom sterke språkmodeller, mangler de nødvendige rammebetingelsene for å lykkes. Barnehager og skoler som har fått veiledning gjennom ulike satsinger, mister ofte både oppfølging og faglig støtte når prosjektene avsluttes. Dette skaper uforutsigbarhet, avbryter utviklingsarbeid og gjør språkarbeidet sårbart og personavhengig. Sametinget er av den oppfatning at å tilføre faste ressurser gjennom statsbudsjettet til Sámi Lohkanguovddáš for å etablere en permanent veiledningsordning vil være en effektiv måte å skape flere samiske språkbrukere.

Samfunnet står overfor utfordringer knyttet til rekruttering av fagpersonell med kompetanse i samisk språk og kultur, noe som merkes særlig innen opplærings- og helsesektoren. I tråd med Sametingets strategier for høyere utdanning må samiske utdanningsinstitusjoner gis forutsigbare rammevilkår for å møte den høye etterspørselen etter språkutdanning og bygge opp tilbud innen andre nøkkelområder. For å sikre at offentlige tjenester og kommuner kan oppfylle sine lovpålagte forpliktelser, kreves det en helhetlig satsing med rekrutteringstiltak.

Flere samiske institusjoner har vist til økte forventninger etter sannhet- og forsoningskommisjonenes arbeid. De har uttrykt at de ønsker å ta en større rolle i arbeidet med sannhet og forsoning, spesielt innenfor formidling og utvikling, men at dette krever egne ressurser, tydelig mandat og økte bevilgninger.

Sámi arkiiva forvalter i dag materialet etter sannhet- og forsoningskommisjonen sammen med Arkivverket, og de har uttrykt et behov for styrkede ressurser til å følge opp dette viktige oppdraget. Videre er det et presserende behov for midler til digitalisering og formidling av samisk arkivmaterialet for å sikre god tilgjengelighet, særlig knyttet til rettsdokumentasjon og rettighetsarbeid. Det er også avgjørende å styrke det samiskspråklige fagmiljøet innenfor arkivsektoren.

NANU – Sámi Arts International AS, etablert av Dáiddadállu AS og Riddu Riddu Festivála, er et samisk eksport- og internasjoniseringskontor for kunst- og kulturfeltet i Sápmi, med mål om å styrke samiske kunstneres internasjonale posisjon, utvikle bærekraftige strukturer for internasjonalt samarbeid og bidra til økt samisk innflytelse i globale kunst- og kulturinstitusjoner. NANU skal sikre samisk eierskap, representasjon og definisjonsmakt i internasjonale prosesser, samt koble samiske kunstmiljøer tettere til globale nettverk og finansieringsordninger. Selskapet gikk over i ordinær drift i 2026, og går i 2027 inn i sitt første hele driftsår. Sametinget ser det som helt avgjørende at NANU sikres en forutsigbar og bærekraftig grunnfinansiering, og ber om at Kultur- og likestillingsdepartementet bidrar med driftsstøtte over statsbudsjettet for å løfte dette strategiske initiativet sammen med Sametinget.

Sannhets- og forsoningskommisjonen fremhever samiske medier som viktig for språkbevaring og tillitsbygging, særlig i en situasjon der mange samer kvier seg for å delta i offentligheten på grunn av hets og manglende kunnskap i majoritetssamfunnet. Sterke samiske medier og en fri presse er derfor en grunnleggende demokratisk forutsetning for å sikre meningsmangfold og bygge den samiske offentligheten. For å ivareta denne samfunnsrollen kreves det realistiske rammebetingelser som tar høyde for raske endringer i brukervaner, behov for utstyrsinvesteringer og digital kompetanseheving, samt særskilte kostnader knyttet til reise og lokal tilstedeværelse over store geografiske områder. Dersom myndighetene mener alvor med sine mål for samisk språk og demokrati, må dette reflekteres gjennom en reell økonomisk satsing på samiske medier.

Den offentlige samtalen preges i dag av hvordan Norge skal møte en stadig mer urolig verdenssituasjon. Den geopolitiske situasjonen i nord og debatter om behov mer kraft og flere mineraler stadig raskere, gjør at samers rettigheter stadig aktualiseres. Det samiske samfunnet har også behov for styrket kapasitet for å møte disse spørsmålene på en god måte, og for å kunne delta på lik linje med norsk sivilsamfunn og norske institusjoner innenfor nasjonale satsingsområder.

Totalberedskap må bygges nedenfra, og det betyr at det samiske samfunnet må inkluderes systematisk i beredskapsarbeidet, med vekt på språk, kunnskap og lokale forhold. Å ivareta samisk kultur, sterke samiske lokalsamfunn og samisk tradisjonell kunnskap er også beredskap. Sametinget mener at norske myndigheter må bidra til kapasitetsoppbygging av berørte samiske interesser, herunder reinbeitedistrikt, siidaer, bygdeforeninger, representanter for utmarksnæringer, fiskerier og marine næringer i spørsmål som direkte kan berøre samenenes interesser i Norges forsvarspolitik og beredskapsplanlegging.

Det er en omfattende nasjonal satsing på kunstig intelligens (KI) i Norge. De nasjonale satsningene og tiltakene må også gå til samiske fagmiljø og institusjoner for å bygge opp kapasitet og kompetanse i Sápmi på feltet. Utviklingen og bruk av KI må tilpasses samiske brukere og samiske språk, noe som betyr at samiske brukere og språk må inkluderes helt i starten av utviklinga. Sametinget ser positivt på at Sámi AI Lab ved Sámi Allaskuvla fikk midler i revidert statsbudsjett, og mener at denne støtten må videreføres og økes.